

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

(א) [לעיל כט:]: תוספתא פ"ג (3) תוספתא פ"ג ע"ש, (ג) כט: (7) לעיל יז. ועי' יח, (ה) עיין רש"י לעיל כט. ד"ה ומפסיקין, (ו) לעיל כט ע"א.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכן תנא דצי שמואל נמוספתא שלהן צרימא זו איז: (3) ד"ה ה' לדיקלע וכו' כרבי חמא בר' חנינא:

תורה אור השלם

(א) ועשית כבוד נחשת וכו' נחשת לך חצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שפחה קיבם: (שמות ל, יח)

(ב) החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: (שמות יב, ב)

(ג) פה אמר ה' צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל אשר שם לו פקדון בעלתו ממצרים: (שמואל א' טו, כ)

(ד) וזרקתי עליכם קנים מהורים ומהרפתם מפל ממצבותיכם וקבל גלגליכם אמהר אחרכם: (יהושע א, כה)

(ה) פה אמר אדוני אלהים בראשון באחד לחדש תתן פר פן פקר תמים ותפאת את המקדש: (יהושע א, יח)

הגהות וצינונים

(א) בכת"י ובראשונים נוסף מבי תשא: (ב) בכת"י מאי ע"ש (ותיבת "אפילו" ליתא): (ג) "וכו" נראה מיותר: (ד) ובכ"י הגי' דעבדי במסור קדמי זכירה לעשיה ונ"ל שכ"ה להרי"ף שהביא מהירושלמי דבחל פורים בשבת מאחרין הסעודה ליום ראשון (ביאר הגר"א א"ח תרפ"ח ס"ו): (ה) בכת"י הגיוסא והא בכ"א כיון דאיקלע ר"ח בשבת (ועי' רש"י ד"ה תנן): (ו) בכת"י נוסף שקראוהו: (ז) או שצ"ל וקורין פרשת שקלים (וכ"ה בראשונים מעתיקי לשון רש"י), או רש"י נקט אליבא דהלכתא, דהא לרב קורין זו את בני ישראל (מנחת יודות): (ח) בכת"י נוסף קאמר: (ט) נראה רש"י בא לאפוקי מגי' הספרים הישנים "כי היכי דתיקדום זכירה לעשיה" (עי' ביאר הגר"א סי' תרפ"ח סק"ח ע"ש היטב): (י) צ"ל שלא הוצרכנו (בארות המים): (יא) חסר ואפילו בער"ש: (יב) צ"ל דמתניא: (יג) נדצ"ל בה:

בני העיר פרק רביעי מגילה

ל.

נה א מיי פ"ג מהל' חפלה הלכה כ: נו ב ג מיי שם הלכה כ טו"ט"ע א"ח סימן חרפה סעיף ה: נו ד ה מיי שם הלכה כ: נה ז מיי שם טו"ט"ע שם סעיף ב: נט ז מיי שם טו"ט"ע שם סעיף ג: ס ח מיי שם טו"ט"ע שם סעיף ג: פא ט מיי שם טו"ט"ע שם סעיף ד:

אמרי אוקומי הוא דמוקמי התם. כלומר אין הדבר ניכר¹ לשם פרשת שקלים אלא סצרי שלא נסתיימה פרשת ואתה תלוה עד כאן: וחד תאני וקרי. חוזר ושונה לקרות ממי תשא עד ועשית כבוד נחשת וגו': כופל'ה בשבתות. שקורין אותה שני שבתות זו אחר זו: רב אמר מקדימין. וקורין צבי תשא² לשבת שעבר כדתנן במתני': דאם בן. דמאחרין צצרי להו לשולחנות משני שבתות דלמחרין לעיל³ משום ששולחנות הוצרכו לישב צמדינה צט"ו מקדימין וקורין מראש חודש שיהו דורשין שתי שבתות לפנין כרצן שמעון בן גמליאל ואם תאחר עד למחרת ראש חדש אין כאלן הקדמה שתי שבתות: חמיסר במעלי שבתא מיקלע. ואותו היום לא יתחילו ללכת ולישב צמדינה מפני כבוד השבת: לא נפקי עד בחד בשבת. וכי מאחרת נמי איכא שתי שבתות הלכך מאחרין כדי שלא תלטרך להפסיק צין צ' פרשיות: בתוך שבת דוקא. דאי מאחרת ודאי צצרי להו יומי לשולחנות: אמר שמואל. האי צמוכה דקתני לאו תוך שבוע⁴ אלא תוך שבת עלמנו: וכן תנא דבי שמואל. צמוספתא (6) דהן צרייתא אי זו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות זה ציום שבת עלמנו ואפילו חל צערב שבת של אמתול כאליו חל זה אלתמא מאחרין אשמועינן: מסרגין. לשון סירוגין⁵ כלומר מפסיקין לשבתות צין פרשה ראשונה לשניה כשחל ר"ח צחול צמוקדימין לשעבר דל"כ צצרי להו יומי לשולחנות ומפסיקין לשבת הצאה ולשבת שלישית קורין וכו' כדי שמהא סמוכה זכור לפורים⁶: אין מסרגין. כדמפרש ואזיל: אימתי אני אומר אין מסרגין בזמן שחל להיות בערב שבת. דכי נמי מאחרין לא צצרי יומי לשולחנות כדאמר שמואל לעיל סוף סוף שולחנות לא יתצי עד חד צצנת הלכך מאחרין ואין כאלן סירוג: אבל בזמן שחל להיות בתוך השבת. דאי מאחרת לה צצרי להו יומי לשולחנות על כרחך נקדים יש כאלן סירוג: הכי גרסינן כי היכי דלא ליקדום⁷ עשייה לזכירה: תנן בשניה זכור. קא סלקא דעתך אראש חדש אדר שחל להיות צצנת קאי דמיירי ציה רישא דמתניתין⁸: שניה להפסקה. כלומר לאו ארישא קאי אלא אסיפא קאי דקתני חל להיות צתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת הצאה ועלה קאי ואמר צצנת של אחר הפסקה קורין וכו' וצתוך צצנע שלאחריה יהא פורים: איזו היא שבת שניה. כלומר שבת של פרשה שניה פרשת זכור: בתוכה. לאחריה ואפילו חל פורים צערב שבת: בה. ציום שבת עלמנו קורין הפרשה צו ציום ואפילו חל צערב שבת אמתול כאליו חל לשבת שלמחר והיינו כשמואל: ח' להיות פורים בשבת. דצרי הכל אין קורין וכו' לשעבר דהא השתא לא קדמה עשייה לזכירה וגצי מוקפין קדמה זכירה לעשייה: עדיין היא מחלוקת. אף צו אמר רב מקדימין כדי שתקדם זכירה לעשייה דעיררות:

אמרי אוקומי הוא דקא מוקמי התם אלא אמר אבבי "קרו שיתא מואתה תצוה עד ועשית וחד תני וקרי מבי תשא עד ועשית מיתבי⁹ חל להינתן בפרשה הסמוכה לה בין מלפניה בין מלאחריה קורין אותה וכופלין אותה בשלמא לאבבי ניהא אלא לר' יצחק נפחא קשיא אמר לך ר' יצחק נפחא ולאבבי מי ניהא תינה לפניה לאחריה היכי משכחת לה אלא מאי אית לך למימר כופלה בשבתות הכא נמי כופלה בשבתות חל להיות בכי תשא עצמה א"ר יצחק נפחא קרו שיתא מן ועשית עד ויקהל וחד קרי מבי תשא עד ועשית מתקיף לה אבבי השתא אמרי למפרע הוא דקרי אלא אמר אבבי קרו שיתא¹⁰ עד ויקהל וחד תני וקרי מבי תשא עד ועשית תניא חל להיות בכי תשא עצמה קורין אותה וכופלין אותה: חל להיות בתוך השבת אמר מקדימין ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין דאם בן בצרי להו יומי שולחנות ושמואל אמר מאחרין אמר לך סוף סוף חמיסר במעלי שבתא מיקלע ושולחנות לא נפקי עד חד בשבא הלכך מאחרין תנן חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת מאי לאו אפילו בע"ש לא בתוך השבת דוקא ת"ש¹¹ איזו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות בתוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו אפילו בע"ש דומיא דתוכה מה תוכה מקדימין אף ע"ש מקדימין אמר שמואל בה כתנאי מסרגין לשבתות דברי ר' יהודה הגשיא ר"ש בן אלעזר אומר אין מסרגין אמר ר"ש בן אלעזר אימתי אני אומר אין מסרגין בזמן שחל להיות בתוך השבת מע"ש שהוא שבמ: בשנייה זכור וכו'¹²: איתמר פורים שחל להיות בע"ש רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדום עשייה לזכירה ושמואל אמר מאחרין אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר עשייה וזכירה בהדי הדדי קא אתיין¹³ תנן בשניה זכור והא כי מיקלע¹⁴ ריש ירחא בשבת מיקלע פורים בערב שבת וקתני בשניה זכור אמר רב פפא מאי שניה שניה להפסקה תא שמע¹⁵ איזו שבת שניה כל שחל פורים להיות בתוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו ערב שבת דומיא דתוכה מה תוכה מקדימין אף ערב שבת מקדימין אמר שמואל בה חל להיות בשבת עצמה אמר ר"ה לדברי הכל אין מקדימין ורב נחמן אמר עדיין היא מחלוקת איתמר נמי א"ר חייא בר אבא אמר רבי אבא אמר רב פורים שחל להיות בשבת מקדים וקורא בשבת שעברה זכור: בשלישית פרה אדומה וכו'¹⁶: תנו רבנן¹⁷ איזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה איתמר ר' חמא בר' חנינא אמר שבת הסמוכה לר"ח ניסן ולא פליגי הא דאיקלע ר"ח ניסן בשבת הא דאיקלע באמצע שבת: ברביעית¹⁸ החדש הזה לכם: תנו רבנן¹⁹ ר"ח אדר שחל להיות בתוכה מה תוכה מקדימין אף ערב שבת מקדימין אמר שמואל בה חל להיות בשבת עצמה אמר ר"ה לדברי הכל אין מקדימין ורב נחמן אמר עדיין היא מחלוקת איתמר נמי א"ר חייא בר אבא אמר רבי אבא אמר רב פורים שחל להיות בשבת מקדים וקורא בשבת שעברה זכור: בשלישית פרה אדומה וכו'²⁰: תנו רבנן²¹ איזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה ברביעית החדש הזה ומפטירין²² בה אמר ה' [אלהים] בראשון באחד לחדש ואזו

ויקהל וחד תני וקרי מבי תשא עד ועשית תניא חל להיות בכי תשא עצמה קורין אותה וכופלין אותה: חל להיות בתוך השבת מקדימין לשבת שעברה: איתמר ר"ח אדר שחל להיות בערב שבת רב אמר מקדימין ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין דאם בן בצרי להו יומי שולחנות ושמואל אמר מאחרין אמר לך סוף סוף חמיסר במעלי שבתא מיקלע ושולחנות לא נפקי עד חד בשבא הלכך מאחרין תנן חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת מאי לאו אפילו בע"ש לא בתוך השבת דוקא ת"ש¹¹ איזו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות בתוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו אפילו בע"ש דומיא דתוכה מה תוכה מקדימין אף ע"ש מקדימין אמר שמואל בה כתנאי מסרגין לשבתות דברי ר' יהודה הגשיא ר"ש בן אלעזר אומר אין מסרגין אמר ר"ש בן אלעזר אימתי אני אומר אין מסרגין בזמן שחל להיות בתוך השבת מע"ש שהוא שבמ: בשנייה זכור וכו'¹²: איתמר פורים שחל להיות בע"ש רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדום עשייה לזכירה ושמואל אמר מאחרין אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר עשייה וזכירה בהדי הדדי קא אתיין¹³ תנן בשניה זכור והא כי מיקלע¹⁴ ריש ירחא בשבת מיקלע פורים בערב שבת וקתני בשניה זכור אמר רב פפא מאי שניה שניה להפסקה תא שמע¹⁵ איזו שבת שניה כל שחל פורים להיות בתוכה ואפילו בערב שבת מאי לאו ערב שבת דומיא דתוכה מה תוכה מקדימין אף ערב שבת מקדימין אמר שמואל בה חל להיות בשבת עצמה אמר ר"ה לדברי הכל אין מקדימין ורב נחמן אמר עדיין היא מחלוקת איתמר נמי א"ר חייא בר אבא אמר רבי אבא אמר רב פורים שחל להיות בשבת מקדים וקורא בשבת שעברה זכור: בשלישית פרה אדומה וכו'¹⁶: תנו רבנן¹⁷ איזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה איתמר ר' חמא בר' חנינא אמר שבת הסמוכה לר"ח ניסן ולא פליגי הא דאיקלע ר"ח ניסן בשבת הא דאיקלע באמצע שבת: ברביעית¹⁸ החדש הזה לכם: תנו רבנן¹⁹ ר"ח אדר שחל להיות בתוכה מה תוכה מקדימין אף ערב שבת מקדימין אמר שמואל בה חל להיות בשבת עצמה אמר ר"ה לדברי הכל אין מקדימין ורב נחמן אמר עדיין היא מחלוקת איתמר נמי א"ר חייא בר אבא אמר רבי אבא אמר רב פורים שחל להיות בשבת מקדים וקורא בשבת שעברה זכור: בשלישית פרה אדומה וכו'²⁰: תנו רבנן²¹ איזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה ברביעית החדש הזה ומפטירין²² בה אמר ה' [אלהים] בראשון באחד לחדש ואזו

ליקומי רש"י

תנא דבי שמואל. צמוספתא סקידר שמואל מתנאים שלפניו כמו שסקירו רבי מייס ורבי אשעיה וכונו סקידר רבי חל המסנה [ביצה כט].

רבינו חננאל

אמר אבבי קרו שיתא מואתה תצוה עד ועשית כבוד נחשת וחד חוזר ושונה לקרות ממי תשא עד ועשית כבוד נחשת וגו': כופל'ה בשבתות. שקורין אותה שני שבתות זו אחר זו: רב אמר מקדימין. וקורין צבי תשא² לשבת שעבר כדתנן במתני': דאם בן. דמאחרין צצרי להו לשולחנות משני שבתות דלמחרין לעיל³ משום ששולחנות הוצרכו לישב צמדינה צט"ו מקדימין וקורין מראש חודש שיהו דורשין שתי שבתות לפנין כרצן שמעון בן גמליאל ואם תאחר עד למחרת ראש חדש אין כאלן הקדמה שתי שבתות: חמיסר במעלי שבתא מיקלע. ואותו היום לא יתחילו ללכת ולישב צמדינה מפני כבוד השבת: לא נפקי עד בחד בשבת. וכי מאחרת נמי איכא שתי שבתות הלכך מאחרין כדי שלא תלטרך להפסיק צין צ' פרשיות: בתוך שבת דוקא. דאי מאחרת ודאי צצרי להו יומי לשולחנות: אמר שמואל. האי צמוכה דקתני לאו תוך שבוע⁴ אלא תוך שבת עלמנו: וכן תנא דבי שמואל. צמוספתא (6) דהן צרייתא אי זו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות זה ציום שבת עלמנו ואפילו חל צערב שבת של אמתול כאליו חל זה אלתמא מאחרין אשמועינן: מסרגין. לשון סירוגין⁵ כלומר מפסיקין לשבתות צין פרשה ראשונה לשניה כשחל ר"ח צחול צמוקדימין לשעבר דל"כ צצרי להו יומי לשולחנות ומפסיקין לשבת הצאה ולשבת שלישית קורין וכו' כדי שמהא סמוכה זכור לפורים⁶: אין מסרגין. כדמפרש ואזיל: אימתי אני אומר אין מסרגין בזמן שחל להיות בערב שבת. דכי נמי מאחרין לא צצרי יומי לשולחנות כדאמר שמואל לעיל סוף סוף שולחנות לא יתצי עד חד צצנת הלכך מאחרין ואין כאלן סירוג: אבל בזמן שחל להיות בתוך השבת. דאי מאחרת לה צצרי להו יומי לשולחנות על כרחך נקדים יש כאלן סירוג: הכי גרסינן כי היכי דלא ליקדום⁷ עשייה לזכירה: תנן בשניה זכור. קא סלקא דעתך אראש חדש אדר שחל להיות צצנת קאי דמיירי ציה רישא דמתניתין⁸: שניה להפסקה. כלומר לאו ארישא קאי אלא אסיפא קאי דקתני חל להיות צתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת הצאה ועלה קאי ואמר צצנת של אחר הפסקה קורין וכו' וצתוך צצנע שלאחריה יהא פורים: איזו היא שבת שניה פרשת זכור: בתוכה. לאחריה ואפילו חל פורים צערב שבת: בה. ציום שבת עלמנו קורין הפרשה צו ציום ואפילו חל צערב שבת אמתול כאליו חל לשבת שלמחר והיינו כשמואל: ח' להיות פורים בשבת. דצרי הכל אין קורין וכו' לשעבר דהא השתא לא קדמה עשייה לזכירה וגצי מוקפין קדמה זכירה לעשייה: עדיין היא מחלוקת. אף צו אמר רב מקדימין כדי שתקדם זכירה לעשייה דעיררות:

כתנאי היא דתניא מסרגין לשבתות דברי ר' יהודה כו'. פירוש מסרגין מפסיקין כדתנן⁷ קראה סירוגין ומפרשינן פסיקי פסיקי. ואמר ר' שמעון אימתי אני אומר אמר אין מסרגין כלומר שאין מפסיקין אלא שקורין שבת אחר שבת בזמן שחל ר"ח אדר להיות ע"ש מכלל דסבר שקורין פרשת שקלים למהר כשמואל ולפיכך אין מפסיקין. ות"ק סבר מקדימין וקורין משבת שעברה אע"פ שהיא שבט כרב ומפסיקין בשבת שהיא שני ימים באדר. וק"ל כרב. ואע"ג דפריק שמואל לטעמיה לית הלכתא כוותיה: ת"ר ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בכי תשא ומפטירין ביהודיע. ואיזו היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות בתוכה ואפילו בע"ש. בשניה זכור ומפטירין בה אמר ה' צבאות פקדתי. איזו היא שבת שניה כל שחל פורים להיות בתוכה ואפ"י בע"ש. בשלישית פרה אדומה ומפטירין חוקתי עליכם. ואיזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה וזה כשחל ר"ח ניסן בשבת נמצאת שבת שלישית הסמוכה לר"ח ניסן. ברביעית החדש הזה ומפטירין בה אמר ה' בראשון באחד לחדש כו'.

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

גא א מיי פ"א מהל'
מגילה ה' י' סמנ
עשן מד"ס ד טור א"ח
סימן תרפ"ג:
מד ב ג מ"י פ"ג מהל'
מגילה ה' י' סמנ טס
טור שו"ע א"ח פ"י תל"ז:

ליקוטי רש"י
(נדפס בסוף המסכת)

רבינו הנגאל

מתני' קראו את
המגילה
הראשון ונתעברה
השנה כו'. הא לענין
פרשיות זה זה שוין. פי'
פרשיות כדתנן ב"ה
אדר קורין בפרשת
שקלים. בשנה זכור.
בשלישית פרה אדומה.
ברביעית החדש הזה.
בחמישי חזוהי לנסודין
ואוקימנא דבסדר
פרשיות זה זה שוין אם
קראו אותם באדר
הראשון יבאו ואין
צריכין לתור ולקרות
אותם באדר השני. מני
מתניתין לא ת"ק ולא
ר' אליעזר ב"י יוסי ולא
רשב"ג דתניא קראו את
המגילה באדר הראשון
ונתעברה כו'. ואמר רב
פפא סדר פרשיות
איכא בינייהו תנא קמא
סבר פרשיות לכתחלה
בשני ואי עבדי בראשון
חוב לא עבדי בשני לבד
ממקרא מגילה דאע"ג
[קורין] בראשון קרו נמי
בשני. ר' אליעזר ב"י יוסי
סבר אפי' מקרא מגילה
לכתחלה בראשון. ור"ש
ב"ג סבר סדר פרשיות
לכתחלה נמי בשני
ואע"ג דקרו בראשון קרו
נמי בשני. מני מתני' אי
ת"ק הא קתני חוץ
ממקרא מגילה בלבד
ומשנתנו שנינו אלא
מקרא מגילה ומתנות
לאבינוים הלכך קשיא
ומתנות לאבינוים. אי ר'
אליעזר ב"י יוסי קשיא
נמי מקרא מגילה. דהא
בהר"א תני דלא מקרא
מגילה ולא מתנות
לאבינוים אין נוהגין
בשני ומתני' קתני דהו
וזה נוהגים בשני. אי
רשב"ג קשיא סדר
פרשיות דדייקין
מתני' הא לענין
פרשיות אדר הראשון
והשני שוין ורשב"ג
סבר אין נוהגין אלא
בשני. ופרקינן לעולם
מתניתין ת"ק היא ותנא
בברייתא מקרא מגילה
והוא הדין למתנות
לאבינוים דמתנות
אבינוים בקריאת המגילה
הם תלויים עת שקורין
המגילה ונתנין לעניים
המתנות מפני שעני
העניים נשואות למקרא
מגילה. איבעית אימא
לעולם מתני' רשב"ג
והכי קתני אין בין י"ד
דאדר הראשון ויום י"ד
דאדר השני אלא מקרא
מגילה ומתנות לאבינוים.
הא לענין הספד ותענית
יום י"ד של אדר הראשון
ויום י"ד דאדר השני זה
זה שוין ואילו בסדר
קתני מיד. ואסיקנא
משום דרבי יוחנן
הלכה כרשב"ג דאמר
כל מצות הנהגות בשני
אין נוהגות בראשון ובין
סדר הפרשיות ובין מקרא
מגילה אין נוהגין אלא
באדר השני בלבד. וא"ר
יוחנן דייק רשב"ג
מדיחבין בכל שנה ושנה
מה כל שנה ושנה אדר
הסמוך לניסן כן אפילו
במעוברת אדר הסמוך לניסן.

מסתבר

טעמיה דאין מעבירין
ע"ה המצות. מכאן
קשה להא דלמרינן צפרק איהו
מקומן (זמנים דף נ"א. וס) נגמרת
דקאמר שירי הדם היה שופך על
יסוד מערבי של המזבח ודייק טעמא
לדאמר קרא אל יסוד מזבח העולה
וקשה התם למה לי קרא תיפוק ליה
דאין מעבירין על המזבח וכשהוא
יולא מפתח ההיכל שהוא מערבי
צסוד מערבי הוא דפגע צרישא ויש
מפרשים דלא שייך למימר אין
מעבירין על המזבח אלא היכא שיש
לפניו שמי מזבח שיש לו לעשות קודם
לזאת דפגע צרישא וזה אינו דהכא
ליכא אלא מזבח אחת ואפילו הכי
מפרש הטעם משום דאין מעבירין
ורבינו יהודה תירץ דאי לאו קרא
הוא אמינא דאין מעבירין לכתחילה
הא דיעבד שרי משום הכי אליטרינן
דאסור דיעבד אי נמי נראה התם
דמנועס דאין מעבירין לא חזינן
אלא דכל מערבי של מזבח כשר
הכי אליטרינן קרא לאשמועינן יסוד:
נאמרה

הא לענין סדר פרשיות זה זה שוין. ש"ס קראו הארבע פרשיות
באדר הראשון שעדיין לא היו יודעין שצריכין לעבד וצמר
הכי עבדו השנה אין צריך לקרותם באדר השני: [ר"ב] אליעזר
ברבי יוסי סבר אף מקרא מגילה [לכתחלה בראשון. ונראה]
דדייק מדקתני משנה יתירא שכל
מלות שנוהגות בשני נוהגות בראשון
[דמשמע] לכתחילה ויש שנוהגין
לעשות ימי משתה ושמתה בארבעה
עשר ובמשתה עשר של אדר הראשון
ורישטא דמתניתין נמי משמע כן
מדקאמר אלא מקרא מגילה (ג) בלבד
ומתנית עניים מכלל לענין משתה
ושמתה זה זה שוין ולא נהירא דהא
אמרינן נגמרת הא לענין הספד
ותענית זה זה שוין מכלל דשמתה
ומשתה ליכא דע"כ לא תליא הא
צהא דאי תליא הא צהא לאשמעין
דמשתה ושמתה נהגו צהו וממילא
נאסר צהספד דהא הימים האמורים
נגמלת תענית האסורים צהספד
אין צהן משתה ושמתה וכן הלכה
שאין צריך להחמיר לעשות משתה
ושמתה באדר הראשון:

גרממאי^א של אדום שאלמלי הן יוצאין מחריבין
כל העולם כולו ואמר^ב רבי חמא בר חנינא
תלת מאה^ג קטירי תגא איכא בגרממאי של
אדום ותלת מאה ושיתין וחמשה מרזבני איכא
ברומי ובכל יומא נפקי הני לאפי הני ומקטיל
חד מינייהו^ד ומיטירי לאוקמי מלכא^ה ואמר ר'
יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי
אל תאמן לא יגעתי ומצאתי אל תאמן יגעתי
ומצאתי תאמן הני מילי בדברי תורה
אבל במשא ומתן סייעתא הוא מן שמיא
ולדברי תורה לא אמרן אלא לחדודי אבל
לאוקמי גידסא סייעתא מן שמיא היא ואמר
רבי יצחק^ו אם ראית רישע שהשעה משחקת
לו אל תתגרה בו שנא'^ז אל תתחר במרעים
ולא עוד אלא שדרכו מצליחין שנא'^ח יחילו
דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדן
שנאמר^ט מרום משפטך מנגדו ולא עוד אלא
שרואה בשונאיו שנאמר^י כל צורדיו יפיה
בהם איני והאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי
מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנא'^{יא}
עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו
בם ותניא^{יב} ר' דוסתאי בר מתון אמר מותר
להתגרות ברשעים בעולם הזה (ב) ואם לחשך
אדם לומר אל תתחר במרעים ואל תקנא
בעושי עולה מי שלבו נוקפו אומר כן אלא
אל תתחר במרעים להיות כמרעים ואל תקנא
בעושי עולה להיות כעושי עולה ואומר^{יג} אל
יקנא לבך בחטאים וגו' לא קשיא הא במילי
דידיה הא במילי דשמיא ואיבעית אימא הא
והא במילי דידיה ולא קשיא הא בצדיק גמור
הא בצדיק שאינו גמור דאמר רב הונא^{יד} מאי
דכתיב^{טו} למה תביט בוגדים תחריש בבלע
רשע צדיק ממנו צדיק ממנו בולע צדיק
גמור אינו בולע ואי בעית אימא שעה

גרממאי. ש"ס מלכות והיא מאלדוס: מרזבני. לוכסס: יגעתי.
צמורה: לאוקמי גירסא. שלא תשמח ממנו: סייעתא דשמיא.
ויש יגע ואינו מולא: יהללו. ילנימו ודומה לו על כן לא יחיל טובו
(אינן כ): מרום משפטך מנגדו. מסולקין הם ממנו: יפיה בהם.
נפסחה בעלמא הן נופלים: מי שלבו
נוקפו. הירא מן העבירות שצדו
אומר כן: אלא תתחר. אינו לשון
גירוי אלא שלא תאחזו צמטשו כמו
ואלך תתחרה את הסוסים (ימיה)
(י) כלומר שאינו רץ כמותו^ט: ואומר
אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת
ה' בל היום. על כרחך אין קנאה זו
לשון גירוי מלחמה אלא לחיות מעשי
מדכתיב צסיפא כי אם ציראת ה'
כל היום: אימלאי של יון. כהן גדול
שגדל צצבל עון מנשה צצשעה
שהכניס ללם צצזכל ירד צצזכאל ועצן
קנה צצס' וגדל עליו חלקה גדולה
וצננה ללם איטליא של יון. מאי אלישה
(יחזקאל ט) מתרגמינן מנגווח איטליא:
שווקיב. מולות: פרס. מזון: חלונות
שמעיים מהן עשן חוץ לחומה. שכן
גצוהים מן החומה ואין מעשנין את
החומה וזהו משיצות: חולפית. מקום
אצנים לקות: מתני' אלא מקרא
מגילה. כלומר^ט ש"ס עשאו צראשון
לא ילא: גמ' סדר פרשיות.
פרשת שקלים וזכור ופרה והחודש
דמתן צמתניתין דצני העיר^ט דנוהגין
באדר: זה זה שוין. ש"ס קראס
צראשון אין צריך לחזור ולקרות
צצני: שאסורין בזה ובוה. ציוס
ארבעה עשר ומשתה עשר צצשנייהן:
ואמר רב פפא גרסינן: זרבן
שמעון בן גמליאל כו'. דהא כל
מלות קאמר: מתניתין^ט הכי קתני.
ולא איירי צצסדר פרשיות כלל: אין
מעבירין כו'. משנא לדי אקדים
לעשות דהכי תניא צצמלמלא^ט ושמתס
את המזבח אס צצאת מלוא לידן אל
תממלננה: גאולה. גאולה. פורים
לפסח: השנית. צחודש השני:
לצסוף

גרממאי. ש"ס מלכות והיא מאלדוס: מרזבני. לוכסס: יגעתי.
צמורה: לאוקמי גירסא. שלא תשמח ממנו: סייעתא דשמיא.
ויש יגע ואינו מולא: יהללו. ילנימו ודומה לו על כן לא יחיל טובו
(אינן כ): מרום משפטך מנגדו. מסולקין הם ממנו: יפיה בהם.
נפסחה בעלמא הן נופלים: מי שלבו
נוקפו. הירא מן העבירות שצדו
אומר כן: אלא תתחר. אינו לשון
גירוי אלא שלא תאחזו צמטשו כמו
ואלך תתחרה את הסוסים (ימיה)
(י) כלומר שאינו רץ כמותו^ט: ואומר
אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת
ה' בל היום. על כרחך אין קנאה זו
לשון גירוי מלחמה אלא לחיות מעשי
מדכתיב צסיפא כי אם ציראת ה'
כל היום: אימלאי של יון. כהן גדול
שגדל צצבל עון מנשה צצשעה
שהכניס ללם צצזכל ירד צצזכאל ועצן
קנה צצס' וגדל עליו חלקה גדולה
וצננה ללם איטליא של יון. מאי אלישה
(יחזקאל ט) מתרגמינן מנגווח איטליא:
שווקיב. מולות: פרס. מזון: חלונות
שמעיים מהן עשן חוץ לחומה. שכן
גצוהים מן החומה ואין מעשנין את
החומה וזהו משיצות: חולפית. מקום
אצנים לקות: מתני' אלא מקרא
מגילה. כלומר^ט ש"ס עשאו צראשון
לא ילא: גמ' סדר פרשיות.
פרשת שקלים וזכור ופרה והחודש
דמתן צמתניתין דצני העיר^ט דנוהגין
באדר: זה זה שוין. ש"ס קראס
צראשון אין צריך לחזור ולקרות
צצני: שאסורין בזה ובוה. ציוס
ארבעה עשר ומשתה עשר צצשנייהן:
ואמר רב פפא גרסינן: זרבן
שמעון בן גמליאל כו'. דהא כל
מלות קאמר: מתניתין^ט הכי קתני.
ולא איירי צצסדר פרשיות כלל: אין
מעבירין כו'. משנא לדי אקדים
לעשות דהכי תניא צצמלמלא^ט ושמתס
את המזבח אס צצאת מלוא לידן אל
תממלננה: גאולה. גאולה. פורים
לפסח: השנית. צחודש השני:
לצסוף

מסורת הש"ס
עם הוספות
(א) נזרות דף ז': ע"ש,
(ב) נזרות ז': ע"ש ממכת
ד"ה רבא פ"ג ע"ש,
(ג) נזרות ז': ע"ש צ"מ
ע"ה, (ד) שקלים דף ב,
(ה) [מספ] פרק א',
(ו) [נ"ה יע: ז', ז'] (ז) [שנת
קנה: וצ"ט, ז'] (ח) [וימלא ל:
יש"ט, ט] [לקמן כ"ט, א,
ז] בא פרשה ט סימן טג,
(ט) [ועי' חוס' מנחות קד:
ד"ה אצ"א ומוס' וימלא ל:
ד"ה אין ומוס' זמנים נא,
ד"ה אש"ר].

הנהגות הב"ח

(א) גמ' מותר להתגרות
ברשעים צעולס הוה
שנאמר עוזבי תורה
יהללו רשע וגו' ואס
למשך אדם לומר והכתוב
אל תתחר וגו' צעוסי
עולה אמור לו מי שלבו
(ב) תוב' ד"ה וי'
אליעזר וכו' אלא מקרא
מגילה ומתנות עניים
כל"ל וימנה בלבד נמסק:

הנהגות אור השלם

(א) לקוד אל תתחר
בפרעיים אל תקנא
בעושי עוולה:
[תלמוד, פ, א]

הנהגות אור השלם

(א) עוזבי תורה יהללו
רשע ושומרי תורה
יתגרו בם: [משלי, כ, ד]

הנהגות אור השלם

(א) אל יקנא לבך
בחטאים כי אם ביראת
ה' כל היום: [משלי, כ, יז]

הנהגות אור השלם

(א) לקים עצמיה לליות
עשים את יום ארבעה
עשר להדיש אדר ואת
יום המשתה עשר בו
בכל שנה ושנה:
[אב"ר, מ, כא]

הנהגות וציונים

(א) ס"א גרממאי (ערוך)
עוד גרממאי עיי"ש,
ועיין מהורש"א, הג'
יעב"ז, הג' הגר"א ומא
י ע"א: [ג] בכת"י ובעי"ז
דאמר: [ג] בכת"י ובעי"ז
נוסף מלבי קטירי:
[ד] בכת"י חד מהני וחד
מהני: [ה] בכת"י ובעי"ז
נוסף אחרניא: [ו] [גיא
וכ"ה אחד ואחד חמש
מאות חלונות וכו']
(גליון): [ז] [ר"ש בן
גמליאל הינו ת"ק]
ליתא בכת"י, וכ"כ מגי'
רש"י: [ח] תיבוב "חסורי
מיחסרא" ליתא בכת"י
וראשונים, וכ"ה ישר
וצ"ל ומתני' הכי קתני
(דק"ס): [ט] צ"ל כמותן
(בא"ח"ט): [י] [ס"א
וע"ה עליו שרטון
גדול] (גליון), ע"י שבת
נו ע"ב סנהדרין כא ע"ב:
[כ] בכת"י אלא מקרא
מגילה כו', שאם עשאון
בראשון: [ל] בכת"י
ומתניתין (ועי' אות ז):
מן תיבוב "לכתחילה"
נראה ט"ס:

הנהגות אור השלם

(א) לקוד אל תתחר
בפרעיים אל תקנא
בעושי עוולה:
[תלמוד, פ, א]

הנהגות אור השלם

(א) עוזבי תורה יהללו
רשע ושומרי תורה
יתגרו בם: [משלי, כ, ד]

הנהגות אור השלם

(א) אל יקנא לבך
בחטאים כי אם ביראת
ה' כל היום: [משלי, כ, יז]

הנהגות אור השלם

(א) לקים עצמיה לליות
עשים את יום ארבעה
עשר להדיש אדר ואת
יום המשתה עשר בו
בכל שנה ושנה:
[אב"ר, מ, כא]

הנהגות וציונים

(א) ס"א גרממאי (ערוך)
עוד גרממאי עיי"ש,
ועיין מהורש"א, הג'
יעב"ז, הג' הגר"א ומא
י ע"א: [ג] בכת"י ובעי"ז
דאמר: [ג] בכת"י ובעי"ז
נוסף מלבי קטירי:
[ד] בכת"י חד מהני וחד
מהני: [ה] בכת"י ובעי"ז
נוסף אחרניא: [ו] [גיא
וכ"ה אחד ואחד חמש
מאות חלונות וכו']
(גליון): [ז] [ר"ש בן
גמליאל הינו ת"ק]
ליתא בכת"י, וכ"כ מגי'
רש"י: [ח] תיבוב "חסורי
מיחסרא" ליתא בכת"י
וראשונים, וכ"ה ישר
וצ"ל ומתני' הכי קתני
(דק"ס): [ט] צ"ל כמותן
(בא"ח"ט): [י] [ס"א
וע"ה עליו שרטון
גדול] (גליון), ע"י שבת
נו ע"ב סנהדרין כא ע"ב:
[כ] בכת"י אלא מקרא
מגילה כו', שאם עשאון
בראשון: [ל] בכת"י
ומתניתין (ועי' אות ז):
מן תיבוב "לכתחילה"
נראה ט"ס:

הנהגות אור השלם

(א) לקוד אל תתחר
בפרעיים אל תקנא
בעושי עוולה:
[תלמוד, פ, א]

הנהגות אור השלם

(א) עוזבי תורה יהללו
רשע ושומרי תורה
יתגרו בם: [משלי, כ, ד]

הנהגות אור השלם

(א) לקוד אל תתחר
בפרעיים אל תקנא
בעושי עוולה:
[תלמוד, פ, א]

הנהגות אור השלם

(א) עוזבי תורה יהללו
רשע ושומרי תורה
יתגרו בם: [משלי, כ, ד]

הנהגות אור השלם

(א) אל יקנא לבך
בחטאים כי אם ביראת
ה' כל היום: [משלי, כ, יז]

הנהגות אור השלם

(א) לקים עצמיה לליות
עשים את יום ארבעה
עשר להדיש אדר ואת
יום המשתה עשר בו
בכל שנה ושנה:
[אב"ר, מ, כא]

הנהגות וציונים

(א) ס"א גרממאי (ערוך)
עוד גרממאי עיי"ש,
ועיין מהורש"א, הג'
יעב"ז, הג' הגר"א ומא
י ע"א: [ג] בכת"י ובעי"ז
דאמר: [ג] בכת"י ובעי"ז
נוסף מלבי קטירי:
[ד] בכת"י חד מהני וחד
מהני: [ה] בכת"י ובעי"ז
נוסף אחרניא: [ו] [גיא
וכ"ה אחד ואחד חמש
מאות חלונות וכו']
(גליון): [ז] [ר"ש בן
גמליאל הינו ת"ק]
ליתא בכת"י, וכ"כ מגי'
רש"י: [ח] תיבוב "חסורי
מיחסרא" ליתא בכת"י
וראשונים, וכ"ה ישר
וצ"ל ומתני' הכי קתני
(דק"ס): [ט] צ"ל כמותן
(בא"ח"ט): [י] [ס"א
וע"ה עליו שרטון
גדול] (גליון), ע"י שבת
נו ע"ב סנהדרין כא ע"ב:
[כ] בכת"י אלא מקרא
מגילה כו', שאם עשאון
בראשון: [ל] בכת"י
ומתניתין (ועי' אות ז):
מן תיבוב "לכתחילה"
נראה ט"ס:

הנהגות אור השלם

(א) לקוד אל תתחר
בפרעיים אל תקנא
בעושי עוולה:
[תלמוד, פ, א]

הנהגות אור השלם

(א) עוזבי תורה יהללו
רשע ושומרי תורה
יתגרו בם: [משלי, כ, ד]

הנהגות אור השלם

(א) אל יקנא לבך
בחטאים כי אם ביראת
ה' כל היום: [משלי, כ, יז]

הנהגות אור השלם

(א) לקים עצמיה לליות
עשים את יום ארבעה
עשר להדיש אדר ואת
יום המשתה עשר בו
בכל שנה ושנה:
[אב"ר, מ, כא]

הנהגות וציונים

(א) ס"א גרממאי (ערוך)
עוד גרממאי עיי"ש,
ועיין מהורש"א, הג'
יעב"ז, הג' הגר"א ומא
י ע"א: [ג] בכת"י ובעי"ז
דאמר: [ג] בכת"י ובעי"ז
נוסף מלבי קטירי:
[ד] בכת"י חד מהני וחד
מהני: [ה] בכת"י ובעי"ז
נוסף אחרניא: [ו] [גיא
וכ"ה אחד ואחד חמש
מאות חלונות וכו']
(גליון): [ז] [ר"ש בן
גמליאל הינו ת"ק]
ליתא בכת"י, וכ"כ מגי'
רש"י: [ח] תיבוב "חסורי
מיחסרא" ליתא בכת"י
וראשונים, וכ"ה ישר
וצ"ל ומתני' הכי קתני
(דק"ס): [ט] צ"ל כמותן
(בא"ח"ט): [י] [ס"א
וע"ה עליו שרטון
גדול] (גליון), ע"י שבת
נו ע"ב סנהדרין כא ע"ב:
[כ] בכת"י אלא מקרא
מגילה כו', שאם עשאון
בראשון: [ל] בכת"י
ומתניתין (ועי' אות ז):
מן תיבוב "לכתחילה"
נראה ט"ס:

הנהגות אור השלם

(א) לקוד אל תתחר
בפרעיים אל תקנא
בעושי עוולה:
[תלמוד, פ, א]

הנהגות אור השלם

(א) עוזבי תורה יהללו
רשע ושומרי תורה
יתגרו בם: [משלי, כ, ד]

הנהגות אור השלם

(א) אל יקנא לבך
בחטאים כי אם ביראת
ה' כל היום: [משלי, כ, יז]

הנהגות אור השלם

(א) לקים עצמיה לליות
עשים את יום ארבעה
עשר להדיש אדר ואת
יום המשתה עשר בו
בכל שנה ושנה:
[אב"ר, מ, כא]

הנהגות וציונים

(א) ס"א גרממאי (ערוך)
עוד גרממאי עיי"ש,
ועיין מהורש"א, הג'
יעב"ז, הג' הגר"א ומא
י ע"א: [ג] בכת"י ובעי"ז
דאמר: [ג] בכת"י ובעי"ז
נוסף מלבי קטירי:
[ד] בכת"י חד מהני וחד
מהני: [ה] בכת"י ובעי"ז
נוסף אחרניא: [ו] [גיא
וכ"ה אחד ואחד חמש
מאות חלונות וכו']
(גליון): [ז] [ר"ש בן
גמליאל הינו ת"ק]
ליתא בכת"י, וכ"כ מגי'
רש"י: [ח] תיבוב "חסורי
מיחסרא" ליתא בכת"י
וראשונים, וכ"ה ישר
וצ"ל ומתני' הכי קתני
(דק"ס): [ט] צ"ל כמותן
(בא"ח"ט): [י] [ס"א
וע"ה עליו שרטון
גדול] (גליון), ע"י שבת
נו ע"ב סנהדרין כא ע"ב:
[כ] בכת"י אלא מקרא
מגילה כו', שאם עשאון
בראשון: [ל] בכת"י
ומתניתין (ועי' אות ז):
מן תיבוב "לכתחילה"
נראה ט"ס:

הנהגות אור השלם

(א) לקוד אל תתחר
בפרעיים אל תקנא
בעושי עוולה:
[תלמוד, פ, א]

הנהגות אור השלם

(א) עוזבי תורה יהללו
רשע ושומרי תורה
יתגרו בם: [משלי, כ, ד]

הנהגות אור השלם

(א) אל יקנא לבך
בחטאים כי אם ביראת
ה' כל היום: [משלי, כ, יז]

הנהגות אור השלם

(א) לקים עצמיה לליות
עשים את יום ארבעה
עשר להדיש אדר ואת
יום המשתה עשר בו
בכל שנה ושנה:
[אב"ר, מ, כא]

הנהגות וציונים

(א) ס"א גרממאי (ערוך)
עוד גרממאי עיי"ש,
ועיין מהורש"א, הג'
יעב"ז, הג' הגר"א ומא
י ע"א: [ג] בכת"י ובעי"ז
דאמר: [ג] בכת"י ובעי"ז
נוסף מלבי קטירי:
[ד] בכת"י חד מהני וחד
מהני: [ה] בכת"י ובעי"ז
נוסף אחרניא: [ו] [גיא
וכ"ה אחד ואחד חמש
מאות חלונות וכו']
(גליון): [ז] [ר"ש בן
גמליאל הינו ת"ק]
ליתא בכת"י, וכ"כ מגי'
רש"י: [ח] תיבוב "חסורי
מיחסרא" ליתא בכת"י
וראשונים, וכ"ה ישר
וצ"ל ומתני' הכי קתני
(דק"ס): [ט] צ"ל כמותן
(בא"ח"ט): [י] [ס"א
וע"ה עליו שרטון
גדול] (גליון), ע"י שבת
נו ע"ב סנהדרין כא ע"ב:
[כ] בכת"י אלא מקרא
מגילה כו', שאם עשאון
בראשון: [ל] בכת"י
ומתניתין (ועי' אות ז):
מן תיבוב "לכתחילה"
נראה ט"ס:

שחזרין וקורין אותה, שמעינן דס"ל דאי קרו [פרשיות] בראשון קרו:

ור' אליעזר בר' יוסי סבר דאפילו מקרא מגילה לכתחילה בראשון. לישנא מוכח שכך הוא (שינוי) מצותו לכתחילה. ולא עוד אלא דטעמא [דידיה מוכח] דאי לא קרו בראשון לא קרו להו בשני, דהא טעמא דידיה משום דדריש בכל שנה ושנה לאדר הסמוך לשבט, וכי היכי דרשב"ג דדרשינן ליה לאדר הסמוך לניסן אין קריאה בראשון כלל דלעכב בא הכתוב, אף לר' יוסי אין קריאה בשני כלום. וכי תימא א"כ מה היא דקתני שכל המצות הנוהגות בשני נוהגות בראשון דמשמע דשני עיקר. נ"ל דלרבנן קאמר שכל המצות הנוהגות לרבנן בשני נוהגות אליו בראשון. ורשב"ג סבר אפילו פרשיות נמי אע"ג דקרו להו בראשון הדרי וקרו להו בשני. ואסיקנא דלעולם מתני' כרשב"ג ומתניתין הכי קאמר אין בין י"ד של אדר הראשון לי"ד של אדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות לאבינונים, אבל לענין פרשיות לא איירי כלל, ומתניתין הכי דייקנן הא לענין הספד ותענית זה זה שוים. ואיפסיקא הלכתא כרשב"ג ולפיכך הרי"ף ז"ל [הביא] משנתינו כדפרישנא (אליבא) [אליביה] ולא הביא מחלוקת פרשיות כלום, וסתמו כפירושו דברי פי חכם חן:

בשלמא ר' אליעזר בר' יוסי מסתבר (סתמי') [טעמיה]. למדרש קרא הכי משום דמסייע עלה טעמא דאין מעבירין על המצות, ופירושו בעלמא שאם באו לידו שתי מצוות שיתחיל באותה שבאת לידו תחילה ולא ימתין לאחרת, וגם לא ינחנה כשבילה. וכדאמרינן במסכת יומא פרק אמר להם הממונה (ל"ג ע"א) דישון מזבח הפנימי קודם להטבת ה' נרות מ"ט אביי אמר גמרא גמירנא סברא לא סכירנא רבא אמר כר"ל דאמר אין מעבירין על המצות וכי פגע (ברישא דמזבח) [במזבח] פגע ברישא. ונקטינן מיניה דהוא הדין שלא (יאכל) [יאחר] אותה כיון (שלא הגיע) [שהגיע] זמנה וכדתנן התם (מנחות ס"ד ע"ב) מצות העומר לבא מן הקרוב וטעמא לפי שאין מעבירין על המצות להניח הקרוב ולילך לרחוק:

אלא רשב"ג מאי טעמא דריש הכי. דהא קרא לא דייק הכי טפי (מהם ופרישנא) [מההיא. ופרקינן] דקסבר מסמך גאולת אדר לגאולת ניסן עדיף, הילכך היא הנותנת למדרש הכי:

דף ז ע"א

הא דאמרינן שלחו לה הלא כתבתי לך שלישים ולא רבעים. ופירש רש"י ז"ל בג' מקומות יש לנו לכתוב מחיית זכר עמלק ולא יתר. ולא נהירא דמה ענין עמלק לפסוק זה. לפיכך פירשו (וכו') [בן] כי שלמה אמר שכתב ג' ספרים ולא היה אפשר לו לכתוב יותר, וכיון שהוא לא היה אפשר לו להוסיף עוד על כתבי הקדש היאך נכתב אנו ספר שלך, וכן דרשו במדרש פסוק זה על שיר השירים וקהלת ומשלי:

א"ר יהודה אמר שמואל אסתר אינה משמאה את הידים. פירוש שאינה מכלל כתבי הקדש שגזרו חכמים האוחז אותם

זה בזה, ולפיכך נהגו שלא לומר תחנונים בשניהם, וכשנתעברה השנה קי"ל בפירקין דלענין הספד ותענית זה וזה שוים ואין נופלים על פניהם ואין אומרים תחנונים בשני אדרים כ"ד ובט"ו של כל אחד מהם.

אסקינן דספיקיה דחזקיה כפרזים דקרא אי בעינן למימר דמיגלו וטבריא הא מיגליא מצדה האחד, או דילמא (מיגלו) [לא מיגנו] שהם פתוחים ליכבש, טבריא הא מיגליא. ור' יוחנן פליג עליה בירושלמי וקרא בהו בט"ו כיון דמיגליא, ואסיקנא כוותיה בגמרא דילן במסכת ערכין בפרקא בתרא (ל"ב ע"א):

הכי גרסינן וכן עיקר בנסחי, ר' אסי קרא בהוצל. והיינו הוצל דחזק' לארץ, ולא גרסינן בהוצל דבנימין. מיהו אפילו גרסינן ליה, דין חוץ לארץ כארץ ישראל בענין זה כדכתבינא בריש מכלתין (ב' ע"א):

דף ו ע"א

אלו פרסיאות וקרסיאות. פירוש לאו בתי ע"ז כפירוש רש"י ז"ל, דא"כ לא יעשו מהם בתי מדרשות, אלא מקום קיבוץ חכמים שלהם היה, וכן פירש ר"ח ז"ל:

דף ו ע"ב

אבל לאוקומי גרסא. כלומר שלא ישכח תלמודו סיעתא דשמיא היא:

תנן קראו את המגילה באדר הראשון [ונתעברה השנה]. פירוש אח"כ כפשטיה דלישנא, דקי"ל (ר"ה ז' ע"א סנהדרין פ"ז ע"א והיא משנה בעדות פ"ז מ"ז) שמעברין אותה כל אדר, וכל שכן בשנתעברה קודם לכן ועברו וקראו שחזרין וקורין אותה:

אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא מקרא מגילה ומתנות לאבינונים. קס"ד דמתניתין כפשטיה שאין בין אדר זה לאדר השני אלא מקרא מגילה וכל הני, הא לענין פרשיות זה וזה שוין, כלומר אותן ד' פרשיות שהן שקלים חכור ופרה אדומה ופרשת החדש ואיכא [מ"ד] שלא אמרו לענין פרשיות זה וזה שוין אלא לפרשת שקלים ופרשת זכור בלבד שהן מענין אדר ופורים ובהם נמי דוקא בדיעבד יוצאין בקריאתן של אדר ראשון, אבל פרשת פרה והחדש שהם בשביל ניסן שאף פרשת פרה צריך להזהיר טמאי מת שיטהרו לפסחיהם ואעפ"י שהיתה שריפתה בב' בניסן מקדימין אותה לפרשת החדש להקדים טהרתן של ישראל כדאיתא בירושלמי (פ"ג ה"ה), וכיון דכן הנהו לדברי הכל באדר שני שהוא סמוך לניסן מבעי למקרי ואפילו קראום באדר ראשון. ולא מחוור מדמסתים ליה תלמודא הא לענין פרשיות, אלמא בכולהו מיירי ורבנן בחד ירחא תקנום כולהו וכיון דקרו אידך קמייתא הוא הדין לאידך, אעפ"י שמקדים אזהרתן ופירוש ענינים ימים רבים קודם ניסן:

מני מתניתין לא ת"ק [כו'] רשב"ג היינו ת"ק אמר רב פפא וכו' דת"ק סבר לכתחילה בשני. פירוש לאו (ב') דדייק הכי לישניה, אלא דסברא הוא שמצותן לכתחילה בחודש שקורין בו את המגילה. (מיהו מקרא) [ומהא דמקרא מגילה דזקאמר

לחצירו', וצדיהגר"א שם מציא ראייה ממעשר עני שאפשר להחליף זה עם זה, והדבר תמוה דצמטער עני עיקר המלוא הוא מלות נתינה, ומה זה ראייה למלות לדקה, ומוכח דגם צלדקה עיקר החובה לתת

לדקה הוא לקיים מלות נתינה, [אלא שיש צלדקה קיום נוסף צקיע לעני, אך אי"ז שייך לגוף החוב של הצלדקה, דעיקר החוב לדקה הוא עלם מלות הנתינה]. - אות צ' מאת העורך.

סימן קסט

אוצר החכמה

בענין מחצית השקל

א. הנהגה בהעשה של מחצית השקל מלינו חומר יותר מצכל מ"ע, דצכל מלוות שבתורה קיי"ל דהמצזז אל צזזז יותר מחומש, ואין חיוב לצזזז יותר מחומש שצנכסיו, ע' צזה צשו"ע או"ח (פי' תרכ"ו), אולם צמחצית השקל כתיב והדל לא ימעט, ונאמר צזה חיוב להוליא את כל ממונו עבור מחצית השקל, ועוד יותר מצואר צזה דגם עני שצישאל מחוייב למכור את כסותו צשציל מחצית השקל, כש"כ הרמצ"ס צפ"א משקלים ה"א, אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב, ושאל או מוכר כסות שעל כתיפו ונותן מחצית השקל כסף, שנא' העשיר לא ירצה והדל לא ימעט, ול"צ מהו החומר שצמלוה זו יותר משאר מלוות. אכן נראה דהטעם לזה מפורש צתורה 'לכפר על נפשותיכם', דצלי מחצית השקל

יחסר לו כפרת נפשו, ועל דבר הנוגע לנפשו הרי מפורש כתיב 'וכל אשר לו יתן אדם צעד נפשו'.

ובגמ' יומא (לה, ב) מצואר שהלל מחייב את העניים, והנה הלל היה משתכר חלי דינר וחלי שכרו היה נותן לת"ת, עיי"ש, והרי זה יותר מחומש ומהיכ"ת שיתחייב טפי מחומש, וע' צלקוטי הלכות למרן הח"ח שם שכ', דשאני ת"ת דהיא חייך ואורך ימיד, דת"ת הוא חיי נפש ועל חיי נפש ילפי' מהמ"ע של מחצית השקל שמוליאין יותר מחומש. וע' צאגרת התשובה לצעל שו"ע הרצ, שכ' שאף שהמצזז אל יצזזז יותר מחומש, אבל צעל תשובה שרואה ליתן לדקה לכפרת נפשו יכול לתת יותר מחומש, והיינו נמי כנ"ל.

סימן קע

בענין ד' פרשיות

א. בירושלמי פ"ג דמגילה ה"ה איתא, רבי לוי צשם ר"ח צר חנינה אין מפסיקין צין פרה להחודש, אמר ר' לוי סימניהון דאילין פרשתא צין הכוסות הללו אס ראה לשתות ישתה, צין השלישי לרביעי לא ישתה, והציאו הרי"ף להלכה צמגילה (י. צרי"ף). ונראה הציאור, דמצואר כאן צירושלמי דהנך ד' פרשיות אינם ד' חיצים נפרדים, אלא כולם חיוב א' של ד' פרשיות ויש לירוף ציניהם, ויש כלל צין איזה

פרשה ניתן להפסיק וצין איזה פרשה לא ניתן להפסיק, ודוק. [א"ה, הנה צמגילה (ו, ב) ס"ד דהגמ' דצין אדר ראשון וצין אדר שני שוין לענין ד' פרשיות, והכי מצואר לת"ק דצרייתא שם דאי קרו צראשון קרו, וע' צריטצ"א שם שהציא שיטת ראשונים דרק שקלים וזכור שהם מענין אדר ופורים שייך לקרות צאדר ראשון, אבל פרה והחודש דמענינא דחדש ניסן נינהו, אין שייך להקדימם לראשון, והריטצ"א כתב

רש"י שם, 'שלא הולרך להקדים פרשת החדש לשבת שעברה', הרי דעיקר זמנה של פרשת החדש הוא בשבת של ר"ח, ומש"כ צפרשת זכור ופרה המחייב הוא שבת שלפני פורים ושבת שלאחר הפורים, ואין להם שייכות לר"ח כלל. וא"כ נראה פשוט, דבאופן שחל ר"ח אדר בשבת או ר"ח ניסן בשבת שקורין פרשיות אלו בשבת של ר"ח, הרי בודאי הדין נותן לומר את הפיוטים של הכך פרשיות גם בתוך התפלה של ר"ח שהוא תפלת מוסף, שהוא עיקר המחייב של שקלים והחודש, דמלכד המחייב של שבת שיש צפרשיות אלו, הרי יש מחייב מחמת הר"ח ולכן ראוי לומר פיוטים וע' ציולר להפסקה ראשונה דמבואר שם כל הסדר של זכ"ו, ואיתא שם, 'ראוי לבא בשבת ראש מינו [היינו ר"ח אדר] וקורים ציומו כו' שני חל בו מקדימין לשעבר', ומבואר דאם חל ר"ח בשבת אז הקריאה היא ציומו, וראוי להיות כן, וע' ציולר להפסקה שניה דאיתא שם, 'קצועו [של ר"ח אדר] כחל בששי [דאז חל פרשת החדש צר"ח ניסן] כו', רעים סבצו לטהרת הרגל לקרצבו [הכונה דכשקורין פרשת החדש צר"ח זהו הזמן הקרוב ביותר לטהרת הרגל], וענין החדש ציוס קדושו לזכרה וקדש את ראשו ציוס ההוא', הנה יסד לנו הפייט דפרשת ענין החדש ציוס קדושו, ולקדש את ראשו ציוס ההוא, וכיון שכן בודאי ראוי לקצוע את הפיוטים בתפלת מוסף של ר"ח, ואף שגם בתפלת שחרית מזכירין ר"ח ציעלה ויבא, אבל מ"מ התפלה עלמה היא תפלת שבת והיעו"י אינו אלא הזכרה בעלמא, וכיון שכן כבר הולרכו לתקן פיוטים לשקלים והחדש בתפלת המוספין, וגם צכה"ג שחל ר"ח בתוך השבת משנה לא זזה ממקומה.

עלה, 'ולא מחזור מדמסתי ליה תלמודא הא לענין ד' פרשיות [זה וזה שוין], אלמא בכלהו מיירי, ורצנן בחד ירחא תקנוס כולהו, וכיון דקרו אידך קמייתא ה"ה לאידך, עיי"ש. ומבואר שיטת הריטב"א דכל הד' פרשיות הם תקנה אחת ואם קצע אחת מהן צראשון, ממילא כל הד' פרשיות נקרות צראשון לכתחילה, דתקנה אחת היא, ודעת החולקים נראה דס"ל דצאמת ד' תקנות הם, ע' עלה].

אוצר החכמה

ב. הנה צסדר הפיוטים שבארצע פרשיות אלו, מלינו חילוק צין פרשת שקלים והחדש לפרשיות זכור ופרה, שבשקלים והחדש תקנו פיוטים צין לשחרית וצין למוסף, ומש"כ בזכור ופרה תקנו פיוטים רק בשחרית, אבל לא צמוסף, ול"צ בזה.

והנראה דהנה צמתני' דד' פרשיות צמגילה (כט, א) תקן, ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין צפרשת שקלים חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר, ונראה מל' המשנה, דעיקר הזמן של הקריאה של פרשת שקלים הוא צר"ח אדר שחל בשבת, ולכן המשנה נקטה צסתמא ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין צפרשת שקלים, ואף שזה היכ"ת דלא שכיחא כ"כ, להורות שר"ח אדר הוא עיקר המחייב של פרשת שקלים, והטעם פשוט דהא צר"ח אדר משמיעין על השקלים, אלא שאם חל ר"ח אדר בתוך השבת מקדימין לשעבר לשבת שלפניה, אבל סו"ס החפלא של המחייב הוא ר"ח, וכמו"כ צפרשת החדש, ע' צגמ' פסחים (ו, ב) דמבואר שם דמשה עומד צר"ח ומזהיר על הפסח, הרי דעיקר זמן הקריאה הוא צר"ח עלמו, ומבואר צגמ' (ל, א) דבחל ר"ח ניסן בשבת קורין פרשת החדש בשבת, וע'

סימן קעא

בענין פ' זכור - ומקרא מגילה

הזכירה הזו צפה צליצור ונמלינו למדין מה"ת צשניה זכור [שבת השניה מד' פרשיות], ויהיה סמך למקרא מגילה מן התורה". וציאור דצרי הרמז"ן צמש"כ

כתב הרמז"ן עה"ת צסו"פ כי תלא, "וכן צספרי זכור את אשר עשה לך עמלק צפה ולא תשכח צלב, ולא ידעתי אם לאמר שנקרא פרשת עמלק היא

סימן ע

ברבר לשרות נייר במים לקנח את השלחן וכדומה

ולשרות נייר במים לקנח איזה דבר ומשליכים לאיבוד, פשוט שאין לאסור ולא שייך מלבן בנייר ההולך לאיבוד, ואף אם הוא נייר שנשאר קיים ^{בנייר החסון} לא מתלבן במים אלא מתקלקל וכששורתו במים לא יחוש על הנייר להוציא המים ממנו, ועדיף מבגד העשוי לפרוס על החבית שמותר משום שאינו חושש לסחוט, ובנייר אף בכל נייר אינו חושש לסחוט וכיש כשהולך לאיבוד ע"י מים שאין לחוש שיסחוט. אך אולי דמי לספוג שצריך לבית אחיזה משום שגם במים הוא סחיטה דמפרק, דפשוטות לשון הטור וש"ע הוא במים דלא כתוס' כתובות דף ר' שפירשו לענין שמן, ואף שברמב"ם פכ"ב משבת ה"טו שג"כ משמע שהוא במים מפורש שהוא משום מלבן שזה לא שייך בנייר, מ"מ בטור וש"ע משמע שהוא משום סחיטה דמפרק המים שבו דלא הזכירו מלבן, ואף שלא בכלי שהוא לאיבוד סברי שאסור מדרבנן דלא כהערוך אלא כהחולקים שהביא המחבר בסעיף י"ח, וסחיטה זו אפשר איכא גם בנייר, אבל מסתבר דבנייר אין להחשיב זה לסחיטה דלא נבלע בתוך הנייר, ואף שעכ"פ יש לאסור מדרבנן דהא גם בשער שודאי לא נבלע אסור ^{מדין} כדאיתא במ"מ פ"ט משבת ה"א, מ"מ כיון דאינו בתוך כלי וגם אין דרך לסחוט מים מנייר כלל לא לצורך המים ולא למלבן ואינו מתכוין לזה יש להתיר כדאיתא בסעיף י"ח שמתירין בתרתי לטיבותא, וה"ג איכא תרתי לטיבותא, וגם אפשר ליכא פ"ר בנייר שאין מחזיקין בחזקה אלא לפי מה שמודמן שודאי אין לאסור בלא מתכוין לסחוט.

סימן עא

אם יש איסור הנאה רמעה שבת מהרבר שנמצא ע"י שהדליק נר באיסור

וכדבר אם יש איסור הנאה רמעה שבת מדבר שהיה מונח בחדר אפל והדליק אחד נר באיסור והביאו, והספק הוא מחמת שבהדבר גופיה לא נעשית העבירה אלא בהגר שגרמה שימצאו את הדבר, הנה לכאורה כיון שלר' יחנן הסנדלר ילפינן מקדש בב"ק דף ע"א ואף למ"ד דהוא רק מדרבנן

הוא אסמכתא לקדש שייך זה רק כשנעשה האיסור בגוף הדבר, ולכן אף לר' יהודה נמי הא לא יחמיד יותר מר"י הסנדלר וכדכתבתי בספרי אגרות משה על אר"ח סימן קכ"ו ריש ענף ג' הוכחתי מלשון הר"ן שבת דף ל"ט שכתב שאסורין בהנאה ליומן והוא לר' יהודה, וא"כ הוא ג"כ מהאסמכתא לקדש, ולא שייך דמיון לקדש כשלא נעשה כלום בגוף הדבר אלא בהגר שלכן אף שהעבירה דהדלקת הנר גרמה למצא הדבר שנמצא שנהנה עכ"פ מהעבירה אין לאסור, ובתשובה אחת בארתי שאסור ליכנס לביהכ"נ שנפתח במפתח שהביאו מרה"י לרה"ר באיסור, אבל ל"ד לכאן דהתם שייך לאסור הנאת הכניסה דשייך גם להקדיש זה ובהכניסה הא נעשה איסור, אך מ"מ ראוי לבע"נ להחמיר שלא ליהנות מכיון שנגרם הנאה זו ע"י איסור.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן עב

במעו בזמן היותו בן י"ג שנה ולמדוהו לקרא הסדרא דשבת הקודם אם יש להקל שיהיה מקרא בצבור

כ"ד מרחשון תרצ"ט.

לחכם אחד.

הנה המג"א סימן רפ"ב סק"ו הביא מכה"ג שקטן אינו יכול להיות מקרא והקשה הפ"ג הא קטן עולה למנין ד' אף שבזמנם היה העולה עצמו הקורא וחוינן שמוציא וא"כ יכול להיות גם מקרא לעולים אחרים שהטעם הוא משום דגם חיוב הגדול הוא רק דרבנן ונשאר בצ"ע והתיר מחמה זה בשעה"ד שאין שם גדול שיכול להקריא וכן כתב במשב"ז סק"ג עיי"ש, ועיין בלב"ש שכתב דהא דקטן עולה שבגמ' היינו במקום שהש"צ קורא, ולא נכון כלל בזמן הגמ' לא היה כלל דבר כזה כמפורש בתוס' מגילה דף כ"א ורק בזמן הגאונים התקינו שהש"צ יקריא שלא לבייש מי שאינו יודע לקרות או מטעם שכתב הרא"ש דאין הכל בקיאין בטעמי הקריאה ויש שידמו שיודעין וכשלא יקראוהו אתי לאנצויי עיי"ש, אבל הנכון לע"ד לתרץ דברי המג"א דהא מוכרחין לומר שאין קריאת התורה כמו קריאת מגילה וכהמ"ז וכדומה שמה שיצאו האחרים בשמיעתם מחיוב הקריאה והברכה שלהם הוא מדין שומע

כעונה, דהא אדרבה כשיקרא בעצמו שהוא העונה כל הפרשה לא יצא צריך דוקא מספר קרואים חלוקים לפי הימים ונמצא שעיקר הדין אינו שיהיה עונה אלא דוקא שישמע איך שמספר אנשים קורין התורה. ולכן מסתבר שאין צורך כלל שהקורא יתכוין להוציא את הצבור בקריאתו וגם אין צורך שיוכל להוציא אותם, דהא השמיעה איך שקורין. האחרים הוא שמיעה שלכל אחד מהצבור בעצמו ואין צורך להוציא אותם בהקריאה.

ואף שבשופר שג"כ מצותו הוא על השמיעה ולא על עצם התקיעה ומ"מ הא צריך התוקע לכוין להוציא כדאיתא בר"ה דף כ"ט, הוא משום דהתם הוא המצוה שישמע קול שופר של מצוה דוקא וכשלא יכוין להוציא אין זה לגביה חשיבות קול שופר של מצוה. דכן מוכרח לפרש שם דהא איכא ג' מחלוקות בר"ה שם דלרבא דמצות א"צ כוונה התוקע לשיר יצא יוצאין גם אחרים כששמעו קול שופר זה שהיה רק לשיר שהרי אוקים הא דלא נתכוין משמיע שלא יצאו השומעין דוקא במנבח גבוהי בדף כ"ה. אבל בתוקע לשיר יצאו גם השומעין. ולת"ק בדף כ"ט שלא יצא בנתכוין לשיר מ"מ סגי אף שלא נתכוין התוקע להוציא האחרים אם אך נתכוין להשמיע לעצמו לצאת בהמצוה. ולר"ז שפסק כר' יוסי צריך התוקע לכוין להוציא. וצריך להבין מחלוקתם וגם שלכאורה קשה טובא לרבא נהי שמצות א"צ כוונה הוא רק העושה בעצמו אבל להוציא אחרים ודאי גם לדידיה הא צריך שיתכוין להוציאם דאם ישמע אחד איך שבירך אחד ולא יכוין להוציא לא יצא לכרע וכ"ש כשבירך שלא לכוונת מצוה אלא להתלמד ומ"ש דבכאן יצא. ולכן צריך לומר דבשופר שרק השמיעה היא המצוה הרי בעצם אין צורך שיכונו להוציאם דהשמיעה הא שומעין בעצמם. אבל עכ"פ צריך שתהיה התקיעה תקיעה של שופר דמצוה ולא קול שיר בעלמא שאינו קול דמצוה ולכן לרבא שמצות א"צ כוונה הרי גם תוקע לשיר הוא קול של מצוה אם אך נעשה בכוונת תקיעה שהוא אף לשיר ורק במנבח גבוהי שהוא כדפירשו התוס' שלא נתכוין לתקוע כלל או רק לתקוע פחות משיעור ועלתה תקיעה ררך מתעסק אף ששמעו קול שופר לא יצאו משום דלא היה קול שופר דמצוה. ולת"ק שסובר דתוקע לשיר לא יצא משום דמצות צריכות כוונה לא יצאו אף השומעין אף דהם נתכונו למצוה משום דלא שמעו קול שופר דמצוה אבל כשנתכוין התוקע אף רק לצאת בעצמו שהוי קול שופר דמצוה יצא השומע אף שלא נתכוין להוציאם דהא המצוה שעליהם דהוא שמיעה הרי עשו בעצמן ואין צריכין

שיוציא אותם. וא"כ צריך לומר בטעם ר' יוסי ור"ז שפסק כותיה דאף שהתוקע נתכוין למצוה דידיה לצאת בו לא נחשב קול שופר של מצוה לגבי האחרים דמצוה של זה לא נחשב לגבי אחרים מעשה מצוה אלא הוא כתוקע לשיר שלא יצא משום דלא שמעו קול שופר של מצוה אף שהם נתכונו לשמוע למצוה ולכן מצרכי שהתוקע יתכוין להוציא את השומע שיהיה זה קול שופר של מצוה שלו. משום שהמצוה היא שישמע קול שופר של מצותו שהוא דוקא כשיתקע בעצמו או כשיתקע אחר שיתכוין להוציא ששומע כעונה והוי כתוקע בעצמו ושומע קול שופר של מצותו. ולא סגי במה שישמע קול שופר של מצות התוקע דמה נוגע לו מה שהוא מצוה לאחרים. ועיין בתוס' דף כ"ח ד"ה אבל שהקשו על מה שהקשה הגמ' על רבא מנתכוין שומע ולא נתכוין משמיע היכי משכחת לה מאי לאו בתוקע לשיר וש"מ דמצות צריכות כוונה ולא יצא גם בעצמו הא הו"מ למימר שלא נתכוין משמיע להוציא השומע שלכן לא יצא השומע אף שהוא עצמו יצא בה. הרי מפורש בתוס' כדכתבתי שאף אם מצות א"צ כוונה מ"מ להוציא אחרים יש להצריך שיתכוין להוציאם מטעם דבלא כוונה איזה שייכות הוא מעשה של העושה להשומע, וסברו בקושיהם דאף בשופר שהמצוה הוא השמיעה אפשר צריך שיהיה שייכות מהמעשה להשומע דא"כ הוא כשומע קול המתעסק בעלמא דאף שהיתה לכוונת תקיעה שהוא במעשה אדם מ"מ לגבי אחרים לא נחשב מעשה שלו כלום והוי רק כמתעסק. וע"ז תירצו דמשמע לו כדדייק בסוף סוגיא משמיע לעצמו דומיא דשומע לעצמו שיצא גם השומע אף שלא נתכוין להוציא השומע הרי חזינן דסברא זו שיתחשב לגבי האחרים כמתעסק ליכא כיון דעכ"פ נעשה בכוונה לתקוע וא"כ גם בתוקע לשיר לרבא שמצות א"צ כוונה והוי זה קול שופר של מצוה נמי יש להשומעין לצאת אבל ניהא לו באם צריכות כוונה מה שלא יצאו השומעים אף דהם נתכונו לצאת בשמיעתם מטעם דאף שמתעסק לא הוי אבל קול של מצוה הא אין זה. וא"כ הא דר' יוסי הוא מטעם דלא מחשיב זה לגבי אחרים כקול של מצוה אף שהוא מעשה מצוה לדידיה כדלעיל.

ולפ"ז יש מקום לפרש הא דר"ז כהיש סבורין לומר שהביא בעה"מ והר"ן דר"ז לא פליג על רבא דלא אמר ר"ז איכוין ותקע לי למצוה אלא שצריך כוונה לשמוע ולהשמיע תקיעת השופר אפילו שלא לשם מצוה. משום דכיון שאין הכוונה דמשמיע הוא להוציא משום שהשמיעה הוא המצוה שזה עושה בעצמו רק שהוא כדי שיהא שייכות מעשה של התוקע

הלכות חנוכה סימן תרפד תרפה

אחד בשל חנוכה. יואם טעה החזן (יג) וקרא רביעי בשל ראש-חודש, אם לא הוציאו ספר שני (יד) אין צריך (ב) [נ] לקרות יותר, אבל אם הוציאו ספר שני, (טו) משום פגמו צריך (ג) (טז) לקרות חמישי בשל חנוכה: הגה *ואם טעה והתחיל לקרות בשל חנוכה (יז) צריך (ד) [ז] להפסיק לקרות בשל ראש-חודש (אבודרהם הלכות ברכות). (יח) *ואם צריך לברך על קריאת ראש-חודש, עיין לעיל סימן קמ:

כ רוקח והכליבו בשם רש"י

תרפה סדר ארבע פרשיות, ובו ז' סעיפים:

א [*] (א) *ראש-חודש אדר הסמוך לניסן שחל להיות בשבת, (ב) קורין פרשת (ב) שקלים ישיהא

א משנה ובריתא מגילה כ"ט ב כשמאל ונציא כותיה

באר היטב

(ג) לקרות יותר. דאין משגיחין בחנוכה: (ג) לקרות חמישי. ויאמר קדיש אחריו, ואם אמר קדיש אחר הרביעי לא יאמרנו אחר החמישי, תשובת מהרי"ל סימן ריב, ועי' סימן רפב ס"ו וסס"י קמד, ואפילו נזכרו בקריאת הרביעי אל יקרא הוא בחנוכה: ^{המחבר} מדלגין כמ"ש סימן קמד, ב"י, ש"ל, מ"א: (ד) להפסיק. והט"ז כתב דהאי פסקא דרמ"א לאו דסמכא הוא ואינו צריך להפסיק אלא קורא כהן בשל חנוכה ואח"כ נפתלי כ"ץ ז"ל, ע"ש. ועיין בגינת-וורדים חא"ח כלל א סימן לו: דסמכא הוא ואינו צריך להפסיק אלא קורא כהן בשל חנוכה ואח"כ לחזור ולהוציא ס"ת ולקרות הפרשה, גינת-וורדים חא"ח כלל א סימן לו,

שערי תשובה

אפרים שער ח ותמצא הכל מבואר היטב: [נ] לקרות. עבא"ט. ועיין כתוספות דמגילה דף כט ובשאלת-שלום אות לו ומ"ש בזה כספרי בית-אפרים סימן יח להגאון מהר"י ז"ל בעמ"ח ש"ש: [ז] להפסיק. עיין בה"ט. ועיין ביד-אפרים מ"ש בזה על הט"ז, ובספרי שו"ת בית-אפרים סימן יח כתבתי באריכות יותר בזה, ע"ש:

[*] ר"ח אדר הסמוך כו'. ועיין כל דני סדר קריאה ארבע פרשיות וטעות

יקרא לאחרים בשל ר"ח, וכתב שכן הסכים הרב הגאון מהר"ר (ב) שקלים. ואם שכחו הצבור ב"ח אדר לקרות פרשת שקלים צריכים

משנה ברורה

רביעית ההיץ, לוי עד 'ונסכה', ישראל עד 'ונסכו', והרביעי קורא בחנוכה [פמ"ג]: (יג) וקרא רביעי בשל ראש-חודש. והוא הדין אם טעה ונזדמן בשבת-חנוכה: (יד) אין צריך לקרות יותר. דאין משגיחין בחנוכה, דראש-חודש עיקר; ואפילו (יז) אם נזכרו בתחלת קריאת הרביעי, אין לומר שרביעי עצמו יקרא בספר-תורה זו בשל חנוכה קודם שיחתום בפרשת ראש-חודש, דהוי ליה מדלג ואין מדלגין בתורה בשני ענינין, כדלעיל בסימן קמד, אלא מאחר שהרביעי התחיל לקרות בשל ראש-חודש, יחתום ויברך, ויבוא חמישי אחריו ויקרא בספר-תורה השניה, אם הוציאוהו, בשל חנוכה: (טו) משום פגמו. דמוטב לבטל הא דאמרין דבראש-חודש אין מוסיפין על ארבעה, מלפגום הספר-תורה [ב"י]: (טז) לקרות חמישי וכו'. ויאמר קדיש (יג) אחריו. ואם אמר קדיש אחר הרביעי, לא יאמרנו אחר התמישי: (יז) צריך להפסיק. עיין בט"ז שכתב דהאי פסקא לאו דסמכא הוא ואין צריך להפסיק, אלא קורא כהן בשל חנוכה ואח"כ יקרא לאחרים בשל ראש-חודש. ועיין בביאור הלכה שביורנו כל הפרטים שיש בזה: (יח) ואם צריך לברך וכו'. עיין בביאור הלכה:

ביאור הלכה

* ואם טעה והתחיל וכו' צריך להפסיק וכו'. עיין במשנה ברורה כמה שכתבנו בשם הט"ז דחולק על זה ופוסק דמכין שהתחיל לקרות בשל חנוכה צריך לגמור הכהן בשל חנוכה. והנה באליה רבה מצד דאם לא קרא עדיין ג' פסוקים בשל חנוכה יפסיק באמצע ויקרא בשל ראש-חודש [דאם קרא ג' פסוקים, מודה לדעת הט"ז דיברך הכהן ברכה אחרונה ויקראו לאחרים בשל ראש-חודש ואין צריך לחזור ולקרות של חנוכה], וכן מצד קצת בספר מור וקציעה, מכל מקום הרבה אחרונים [הבגדי-ישע והשולחן-שלמה ובספר פני-יצחק ס"ט והדה"ח והח"א], ומכללם גם הגמג'ן-אברהם בסימן קמ בסופו, הורו להלכה כדברי הט"ז, דכיון שהתחיל בשל חנוכה צריך לגמור הכהן בשל חנוכה בספר-תורה זו ואח"כ יקראו הג' בספר-תורה אחרת בראש חודש [ואף שבסימן זה פירש מגן-אברהם הטעם לדברי הרמ"א, מכל מקום להלכה בוודאי דעתו כמו שכתב שם]. והתחלה נקרא משהתחיל לברך הברכה, דהיינו שאמר ברוך אתה ה', אבל אם לא התחיל לברך, אף שנזדמן כיום אותה שהוא מתוקן לחנוכה אין לו לחוש לזה לכולי עלמא, ויגלוהו ויקראו בספר-תורה אחרת שהוציאוהו לשם ראש-חודש, ואין כאן פגם לספר-תורה זו כיון שיקראו בה אחר-כך [אחרונים]. ובראש-חודש טבת שחל בשבת, שצריך להוציא ג' ספרים וענייני חנוכה קורין בשלישית כג"ל, אם טעו וקראו בשני בשל חנוכה ובשלישית בשל ראש-חודש, מכל מקום קורין הפטרה בשל חנוכה משום פרסומי ניסא [ח"א], וכעין זה מצד גם הפרי-מגדים בסוף דבריו, עיין שם, ומכל מקום בדיעבד אם קראו הפטרה של ראש-חודש 'השמים כסאי' יצאו [שם]. מי שיש לו יאר-צייט בחנוכה, לא יחשוב לפי ימי החנוכה אלא לפי ימי החודש, שהרי לפעמים ראש-חודש טבת יום אחד ולפעמים שני ימים: * ואם צריך לברך וכו' עיין לעיל סימן קמ. רוצה לומר,

א (א) ראש-חודש אדר וכו'. אבאר בקיצור ענין ארבע פרשיות, והוא: חז"ל (ב) תקנו לקרות ארבע פרשיות בשנה, מראש-חודש אדר עד ראש-חודש ניסן, לזכרון ארבעה דברים, והם אלו: הראשונה היא פרשת שקלים, לזכרון מצות מחצית השקל, שיתבאר בסמוך, שהיו מחוייבים ליתן ללשכה לקרבן התמיד בכל שנה. השנייה היא פרשת 'זכור', לזכור מעשה עמלק, וקורין אותה בשבת שלפני פורים, לסמכה למעשה המן שהיה מזרע עמלק, וכדי להקדים זכירת מחיית עמלק לעשייתה, וכדכתיב 'והימים האלה נזכרים ונעשים'. השלישית היא פרשת פרה אדומה, והיא בשבת שקודם פרשת החודש, שכן היה שריפתה במדבר סמוך לניסן, כדי להזות בה את ישראל באפר החטאת מיד אחר הקמת המשכן, כדי שיהיו טהורים ויוכלו לעשות הפסח בזמנו, לכך קורין פרשה זו, להתפלל לפניו יתברך שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה. הרביעית פרשת החודש, בשבת הסמוך לראש-חודש ניסן, כדי לקדש חודש ניסן, דכתיב בתורה 'החודש הזה לכם ראש חדשים', אבל אין זה עיקר הקידוש, כי עיקר הקידוש הוא בעת ראיית הלכנה, שמקדשין אותו הבית-דין, ואין הקריאה הזאת אלא מדרבנן: (ב) קורין פרשת שקלים. דאמר קרא (ג) 'זאת עולת חודש בחדשו לחדשי השנה', והאי 'לחדשי' יתירא הוא? אלא אמרה תורה: יש לך חודש שאתה צריך לחדשו בהבאת עולות תמידין ומוספין

שער הציון

(יג) בית-יוסף: (יג) מגן-אברהם: (ב) מגמרא ופוסקים: (ג) גמרא:

אוצר החכמה

עליהם כאלו הקריבו לפני ואני מוחל להם על כל עוונותיהם. ואפשר דלזה כיון ר"א הקליר זצ"ל בפיוט דמוסף של פר' שקלים בשלש ראשונות במה שיסד לומר ובצדק הנה ערך כי תשא גוננינו כמגן אל רם ונשא. ולפי הנ"ל י"ל שכיון ג"כ לרמזו של הפסוק הנ"ל דבזכות שאנו הוגין וקורין הפרשה בכי תשא, יהא נחשב לפניו כאלו היינו נותנים שקלים ממש למקדש, ובזכות זה גוננו כמגן וכו' כך שמעתי מפי מר אחי זצ"ל ודפח"ח.

ולפי פירושו ז"ל דהך תיבת לזכרון קאי למעלה ולמטה, דהא לבני ישראל היינו דיזכרו בני ישראל נתינת השקלים ע"י שיקראו הפ', וקאי ג"כ אלמטה היינו דקריאה זו יהיה לזכרון לפני ה' ובשביל זה יכפר על נפשותינו. ולדעתי יש לפרש עוד כוונה אחרת בד' הכתוב ע"פ מה דאמרינן בברכות (פ' הרואה דף ס"ב ע"ב) על פסוק ובהשחית ראה ד', אמרינן שם מאי ראה, ר' יצחק נפחא אמר כסף כיפורים ראה שנאמר ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל. ופרש"י שם כסף כיפורים ראה שנתן במנין ראשון של ישראל למשכן הוא כיפר על מנין זה שהרי לזכרון נתנו כדכתיב והיו לבני ישראל לזכרון לכפר ועכשיו הוצרכו כפרתו עכ"ל. ולפי דעת הגמרא ורש"י הנ"ל הוצרך לכתוב פעם שנית והיו לבני ישראל לכפר וגו', לאשמעינן דנתינה ראשונה יהיה לזכרון לפני ה' לדורות בעת הצורך כמו בימי דוד. ואפשר דר"י נפחא גופה למד ממקרא הזה וק"ל.

היוצא לנו מדברי מר אחי הגאון זצ"ל דהתורה רמזה לנו דלאחר החורבן יקראו פרשת שקלים, וזה יהיה נחשב לנו לכפרה. ועל פי זה נ"ל לומר לולא דמסתפינא, דבזמן הבית לא קראו הפרשה כלל באמת, כיון דהיו מביאין שקלים ממש למה היו צריכין לקריאה להשמיע לציבור והיה סגי בהכרזה לחוד. והא דתנן ר"ח אדר שחל בשבת קורין פרשת שקלים זה נתקן לאחר החורבן דבטלו שקלים והכרזה בעו"ה, ואז תקנו חכמים שבאותו הדור דלכה"פ יהיה קורין הפ' ויהא נחשב לנו כמו הבאת שקלים ממש. וסמכו עצמם על הרמז הנ"ל דכתיב והיו לבני ישראל לזכרון וגו'.

ובזה נתיישב ג"כ מה שהקשיתי לעיל בפירש"י והרמב"ם דמהש"ס דמגילה משמע דהכל אחד. אכן לפי הנ"ל לא קשה מידי, דהגמ' ר"ל כמו בזמן

חז"ל דצריך לקרות בשבת שלפני אדר בפרשת שקלים והיינו דילפינן מסמוכין:

ובזה ניחא נמי במה דצריך קריאה בשבת והכרזה בחול. היינו דבקרא הוזכר דמשה ציווה לישראל ליתן על המשכן, ומשמע דלזה א"צ קיבוץ, דהא כתב זה לפרשה בפני עצמה ולא כתבו בחד פרשה, אלמא דלזה א"צ קיבוץ. ולכן שמעינן מזה דבעי תרתי, קריאה בשבת והכרזה בחול וכמו שמצינו גבי משה. והשתא ניחא דבעי תרתי, דקטן הא פטור לשמוע קריאת התורה, וא"כ כל הקטנים שיעשו בר מצוה מר"ח אדר עד ניסן דיהו חייבין במחצית השקל מן הדין, דהא בר"ח ניסן יעשו גדולים. ולדידהו אין תועלת בקריאה דהא פטורין מקריאת התורה, דהא עכשיו הם קטנים ובשבילם תקנו חז"ל להכריזו. ובהכרזה לחודא בחול ג"כ א"א לצאת, דאז אין הכל מצויין בעיר דכל מלאכתם היה בשדה וכדאמרינן בשבת (דף ל"ה) דהיו תוקעין בכל ע"ש להבטיל העם ממלאכה שבשדות [ועיין עוד ביבמות (דף ק"ט) דחששו חז"ל שם דלמא איכא אינשי דלא הוי בהכרזה ע"ש. ועיין עוד במנחות (דף מ') דאמרינן שם אדיסקי ליקום וליסמך בתמיה ועיין שם ברש"י]. והלכך תקנו רבנן קריאה והכרזה ודו"ק.

ועוד יש לומר בפשיטות ליישב קושיא הראשונה

דלמה הוצרכו לתרתי לקריאה והכרזה, ע"פ מה

שמעתי ממר אחי הגאון זצ"ל שהעיר כדברי הכתוב בפ' כי תשא דכתיב שם תרי זמני לכפר על נפשותיכם,

דמתחלה כתיב העשיר לא ירבה וגו' לתת תרומת ה' לכפר על נפשותיכם, ושוב כתב רחמנא והיו לבני

ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, ופי' מר אחי ז"ל ד"ל דבקרא הראשון מיירי בעת שהיו המשכן

והבהמ"ק קיים והיו מביאין שקלים ממש למקדש להקריב בהם קרבנות והקרבנות היו מכפרים על בני

ישראל, לפיכך כתיב לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם. ושוב רמז לנו הכתוב דאף לאחר שיחרב

המקדש בעוה"ר ולא יהיה לא קרבנות ולא שקלים שיכפרו עלינו, מ"מ והיו לבני ישראל לזכרון לפני ה',

והיינו שיקראו הפ' שקלים בר"ח אדר והקריאה יהא נחשב לזכרון לפני ה' כאילו הביאו שקלים ממש. וגם

זה יהיה נחשב לכפרה על נפשותינו. וכן אמרינן בסוף תענית (כו, ב) דאמר הקב"ה לאברהם אבינו דכבר תקנתי

להם סדר קרבנות בזמן שקורין בהם לפני מעלה אני

זה למשרעיה ואח הגוים הכח לאהרן שהוא שושבינא דמטרוניאח להגלות נר חמיד אור טושבע"ס בלב ישראל. וזה הענין שקרין פרשת מרה ואח"כ פרי החודש ואי בירושלמי (פ"ג דמנילה ה' ה') הובא בפרש"י (שם כט.) בד"ן הוא שהקדים החודש לפרה שבא' בניסן הוקם המשכן ונשני נשרפה הפרה ולמה פרה קודמת שהיא טהרתן של כל ישראל. ונריך להנין מה זה חירדן בזמנ"י שאין לנו מקדש ואפר פרה ואם נזכה ויבנה המקדש וידיעו מקום אפר פרה ויוקדש טהרתן לפסח. אך נראה דמדכתיב זאת חקת התורה ולא כתיב זאת חקת הפרה כעין דכתיב זאת חקת הפסח בל' לרמוז פ"ד מה שמניט (שלהי מנחות) שרשו זאת תורת המספחה וזאת תורת האשם כל העוסק בתורה מטפח כאלו הקריב מטפח וכל וכו'.

וכן זאת התורה לעולה כל העוסק בתורה אי"ל לא עולה כו' פ"ט כן נרמו כאן במ"ט זאת חקת התורה שפ"י קריאת הפרשה יהיה כאלו הכהן שורק הפרה ומטהר את ישראל ובעין שמנינו לענין פ' שקלים (מד"ט תשא ו) כשם שאתה עומד כו' ואחיה זוקף את ראשן כך בכל שנה וזנה שקוראין אותה לפני כאלו אתה עומד עם באותה שעה וזוקף את ראשן כו' והיינו שפועל הקריאה בפרשה והשקט שיש בלב לקיים בעת זיכור. כמו שהיה מקיים בפועל (ומ"ט שקלים מא' ב) וכמו כן פועל הקריאה בפ' פרה ענין עזרת הלב מטומאת הגופ. וז"ש שהיא טהרתן של כל ישראל. ומכאן סודו והסוד בהפוסקים דקריאת פרה דאורייתא כמ"ט (שו"ע או"ח כו' תרפ"ה ס"ז) וז"ש בירושלמי דמה"ט הקדימוהו לפ' פרה כהו"י טהרתן של ישראל ולכן נריך להקדימה לפר' החודש שהוא האחלה ד"ה כמ"ט (זמ"ב לע ב) שלא היה נריך להסתחיל אלא מהחודש הוה לבס. ומלד הסי"ח כאמר מקודם פ' החודש שהוא ד"ה ואח"כ פרה וכמו שאמרנו שמתלד הסי"ח מקודם חכמה קדושה ואח"כ טהרה. אנכי ולא יהיה אכל מזל ישראל פרה קודמת שהיא טהרתן של ישראל כ"ל. וז"ש בפסיקתא שנתנה לו לאהרן הפרשה הוואת שלא חזון ממנו ולא מכינו כו' עד סוף כל הדורות. שענין פרשה זו נוהג לעולם שאף בעשה שאין מקדש מוטיל קריאת תורה הפרה כאלו נעשה הפרה פ"י הכהנים ושומרי דעת הטהרה של ישראל. ובפ' ז' נאמר ג"כ ויקחו אלך פרה וגו' שזה ג"כ ניתן למשרעיה שהוא שושבינא דמלכא שזהוירד התעש"כ מן השמים ומהתעש"כ בא הכח לאהרן שהוא שושבינא דמטרוניאח (כמ"ט זמ"ב נג ב) לטהר את ישראל כש"י כי שפתי כהן ימרו דעת ותורה יקש מפיו. וכמו שאמרנו לענין פ' הגרש דבי ג"כ

ויקחו אלך שמן וגו' וע"י משרעיה נמסר הכח לאהרן וכ"ל. וקורין פ' מרה בשבת שאז יחוד קבדו וע"כ אומרים קריבו שושבינן שהם משה שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניאח כ"ל. ואי' (מד"ה תשא טז) ב' לחות כנגד חתן וכלה וכנגד שני שושבינן כו'. וק"כ בשבת ניתנה חורה כמ"ט (שבת פו:): ואי' (זח"א מז ב) יום השביעי דא מושבע"פ דאיהו יום שביעי והיינו מלמט פה מושבע"פ קריין לה. ובשם חתן וכלה יש ב' שושבינן ואז ומן חקת חורה שיוחק ד"ה בלב וזש"ג וחק נתן למו :

[ה] בירושלמי (מנילה פ"ג ה' ה) חין מפסיקין בין פרה להחודש אר"ל סימניהון דאלין פרשתא בין הכוונת הללו אם רצה לשתות ישמה בין השניש לרביעי לא ישמה. ובודאי אין דברי בירושלמי נאמרים רק לסימן בעלמא רק מפני שבע"ס המה שורש אחד ענין קריאת ה"י פרישיות עם הדי כוונת שהם כנגד ד' לשונות של גאולה שגא' במגרים ובזלתי והללתי וגאלתי ולקחתי (וכמ"ט כ"ד סו"פ וישב) והנה והזלתי והללתי וגאלתי כולם משמשתם היליאה מרע והם מרמזים על טהרה הגפש משלש קליפות העומחה. הקנחה והחאה והכבוד שמוציאין את האדם מן העולם. והם ג' מיני טומאת הגפש זרעו זבד ושמא לנפש כי לרעת היא הכעס והקאהו אשר הוא משולח גם ממחנה ישראל מפני שמדה זו אין לה שום שורש בקדושה. וע"ז בא החיקון בפ' שקלים דאי' (כ"ד פ' פד) אחס מדרגת בנה של רחל בעשרים כסף לפיכך יהיה כל או"א מניטו בקע לצוללות מחמת השקל (וכ"ה מד"ה תשא וירוש' פ"ב דשקלים) ומכירת יוסף היה מלד קנחה כש"ג ויקאלו בו אחיו. וזב הבא מלד חאהו אינו משולח רק ממחנה ליה מפני שיש לו שרש בקדושה לחתירו דאורייתא בלזה נכרח הילך שהוא חשק עדש"ג ליע' מתשבות לבב עמך. רק אחה עושם חומו רע (כמ"ט מד"ה בראשית ז). ועכ"פ במחנה ליה שסם בני חורה כש"ג ה' הוא נחלוה ונוטל מעשר כדי שיהיה פניו למורה. לשם אינו נכנס כי החורב הוא מבלין ליהודי וכמ"ט (בוכה נב:) אם פגע כך מטול זה והיינו יו"ה"ר דתאה משכחו לכהמ"ד. וע"ז בא קריאת פ' זכור לחמות זכר עמלק של קליפ"ו כש"ג אבד קרך ואי' (מד"ה תלא ט) קרך עמאך כד"א אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. וזב שהיה זרק מילות כלפי מעלה כו' (כמ"ט). וטמא לנפש בא מלד כבוד והתשואות שזה בא מעטיו של נפש שהיא חיה לניסן בנה שהניסן בלבס והייחס כאלהים. וזה עיקר שרש של מלכין קדמאין דמיתו מלד התשואות שלהם ה"י חמלק